

Rozporządzenie Senatu Rządzącego z 14 czerwca 1826 r. Instrukcja dla Prokuratora Rządowego.

Or. Archiwum Narodowe w Krakowie, sygn. 29/200/219 (d. WMK V-20 B), s. 1149–1154.

Edycja krytyczna: Mateusz Mataniak.

14 VI 1826

[s. 1149]

nr 1137 DGS

**Instrukcja dla Prokuratora Rządowego
przy Sądach i Sądownictwie w ogólności.**

Art. 1.

Prawa i obowiązki Prokuratora Rządowego przy Instancjach Sądowych ustanowionego tak dalece są obszernie i jasno rozmaitymi artykułami obowiązujących kodeksów oznaczone, iż wyliczać takowe dla męża w prawie biegłego byłoby rzeczą zbyteczną, bo Prokurator Rządowy sam sferę swojego działania, na wyraźnym prawie ugruntowanego, najlepiej znać powinien.

[hasła: prokurator rządowy; kompetencje prokuratora]

Art. 2.

Prokurator winien i ma widzieć, iż nie jest osobą do składu sądownictwa należącą, lecz że jest komisarzem rządowym od woli Senatu zawsze odwoalnym, od sądownictwa bynajmniej niezawisłym, słowem jest organem rządu przemawiającym do sądów w sprawach i przypadkach Kodeksem Cywilnym, Kodeksem Kryminalnym i Handlowym, tudzież Kodeksami Postępowania, Dziennikami Księstwa Warszawskiego i Tymczasową Organizacją Sądownictwa przez Komisję Organizacyjną wydaną, bądź ustawami sejmowymi oznaczonych, a to w celu zabezpieczenia wykonania ścisłego ustaw krajowych przez władze sądowe, które to czuwanie jest istotną atrybucją rządu z mocy art. 4 Konstytucji wyłącznie mu służące. A dopilnowanie pośrednie wszelkich praw wykonania poruczone jest Prokuratorowi jedynie prawu i rządowi odpowiedzialnemu.

[hasła: prokurator rządowy; Senat Rządzący; Kodeks Cywilny; Kodeks Karny; Kodeks Handlowy; Dziennik Praw Księstwa Warszawskiego; Tymczasowa Organizacja Sądownictwa; Komisja Organizacyjna; władze sądowe; Konstytucja WMK]

Art. 3.

Art. 18 Konstytucji ogłasza wprowadzić sądownictwo za niepodległe, ale tę niepodległość ogranicza do niemożności pociągnięcia sędziego do odpowiedzialności za jego partykularne zdanie w rozsądzeniu sprawy objawione, owszem artykuł ten wszelkie opaczne tłumaczenie niepodległości sędziego poczytuje za nadużycie. Skąd wypływa, iż nieodpowiedzialność osobista sędziego nie rozciąga się do czynności bezprawnych, jako to do widocznej parcjalności, do przekupstwa, do zwłoki interesów przez oznaczenie terminów, gdzie takowych samo prawo nie zna, przez wstrzymywanie egzekucji wyroków prawomocnych i wprowadzanie [s. 1150] ich ze szkodą stron na nową audiencję, przez odmówienie nieprawnej asystencji wojskowej przy egzekucjach lub wstrzymanie kroków egzekucyjnych ze strony Prokuratora dla zwłoki czasu itp. Podobne kroki nie może Senat inaczej uważać, tylko za nadużycia. Prokurator zatem nie tylko sam podobnych zbroczeń wystrzegać się powinien, ale nadto przez swe wnioski zwracać uwagę sędziów, a nawet w szczególnych przypadkach, gdyby tego znalazł potrzebę, Senatowi donosić.

[hasła: Konstytucja WMK; sądownictwo; wymiar sprawiedliwości; niezawisłość sędziowska; odpowiedzialność prawna sędziów' Senat Rządzący; prokurator rządowy]

Art. 4.

Przywiódłszy niepodległość sędziego do granic konstytucyjnych, jak w artykule poprzedzającym, przekona się Prokurator, iż sądownictwo tylko w jednym względzie niepodległe, a w drugim zupełnie nadzorowi już to bezpośredniemu już pośredniemu poddane, okazuje się być częścią władzy wykonawczej, bo najprzód: a) z powołania swojego spory rozsądzać winno stosownie do prawa, a tym samym prawa wykonywać; b) sądy przy rozstrzyganiu zachodzących sporów wydają i wydawać winny wyroki w imieniu rządu, jako władzy wykonawczej najwyższej; c) klauzula egzekucyjna domieszcza się w imieniu rządu, bo nie sąd, lecz rząd poleca egzekucję wyroków swym Prokuratorom, Komendantom Siły Zbrojnej itp. Sądy jedynie w swej decyzji sporów pokazują się niepodległymi, w całym swym świetle. Cała zaś egzekucja wyroków, wyjąwszy spory tzw. egzekucyjne, odbywa się pod powagą rządu.

[hasła: niezawisłość sędziowska; nadzór administracyjny nad sądownictwem; prokurator rządowy; wykonywanie wyroków]

Art. 5.

Mając Senat Rządzący z mocy art. 18 Konstytucji powierzony sobie nadzór nad wszelkimi władzami sądowymi wszelkiego stopnia i osobami do ich składów należącymi, i chcąc sobie skutek tego najwyższego nadzoru zapewnić, wzywa prezesów obu Sądów tudzież upoważnia Prokuratorów i obowiązuje ich do zdawania co kwartał listę konduity na ręce prezesa Senatu wszystkich podwładnych im

urzędników, officialistów i sług publicznych, zwyczajem zeszłych rządów praktykowanym, a to nie w innym celu, jak tylko w tym, aby na przedstawienie Naczelnika Rządu, Senat urzędników, officialistów lub sług publicznych od jego nominacji zawisłych mógł, w miarę zboczeń postrzeżonych, albo zupełnie oddalić, albo na niższy stopień zdegradować, urzędników zaś od wolnego obioru reprezentantów [s. 1151] zawisłych w urzędowaniu zawiesić i całą sprawę pod rozprawę reprezentacji przesłać. Prawo wglądania w czynności prezesów obu Sądów i Prokuratorów Senat zostawia Naczelnikowi Rządu.

[hasła: Konstytucja WMK; Senat Rządzący; prokurator rządowy; nadzór administracyjny nad sądownictwem; powoływanie urzędników sądowych; odwoływanie urzędników sądowych; prezes Trybunału I Instancji; prezes Sądu Apelacyjnego]

Art. 6.

Senat mający prawo wglądania w regularny bieg sprawiedliwości, nie naruszając w niczym konstytucyjnej niepodległości sędziego, a z drugiej strony chcąc się przekonać o dzielności Prokuratora i sprężystości jego w sądach postępowania, upoważnia go do nastawiania na to, aby wnioski Prokuratora, jeżeli nie w każdej sprawie, co dosłownie w redakcjach wyroków umieszczonym były, tedy przynajmniej w tych przypadkach, w których sądy zawyrokowały przeciwnie wniosków Prokuratora.

[hasła: Senat Rządzący; prokurator rządowy; nadzór administracyjny nad sądownictwem; niezawisłość sędziowska]

Art. 7.

Również Prokurator Rządowy winien dać baczenie, aby urzędnicy publiczni, którym prawo dozwala brania pewnej taksy od aktów urzędowych przez nich dopełnionych, nie pozwalali sobie wymagania więcej, nad ustanowioną takse.

[hasła: prokurator rządowy; urzędnicy publiczni; akty urzędowe; opłaty urzędowe]

Art. 8.

Prokurator łącznie z Prezesem Trybunału winien czuwać nad całością, nietykalnością i bezpieczeństwem Kasy Sądowej, dla czego służy im prawo robienia niespodzianej Kasy Sądowej rewizji.

[hasła: prokurator rządowy; prezes Trybunału I Instancji; Kasa Sądowa]

Art. 9.

Prokurator łącznie z Prezesem czuwać winni nad porządnym użyciem stempla zwyczajnego, wpisowego i kollateralnego, równie i stempla kar.

[hasła: prokurator rządowy; prezes Trybunału I Instancji; opłaty stemplowe]

Art. 10.

Prokurator da baczenie, aby Trybunał w przyznawaniu diet kuratorom masy leżącej nieobecnych sukcesorów, Pisarzom Sądu Pokoju za akty przyłożenia i odjęcia pieczęci, notariuszom za spisanie inwentarza, z największą skrupulatnością postępował, aby ilość diet nie według zanotowanych dat odbytych posiedzeń, lecz w miarę widocznej pracy przyznawał. Kiedy w krótszym czasie czynności te odbytymi być mogły, tudzież żeby Trybunał nie wyznaczał na kuratorów tylko jedynie patronów mających prawo stawania w Sądzie lub notariuszów.

[hasła: prokurator rządowy; pisarz sądu pokoju; notariusz; kurator masy spadkowej; wynagrodzenie]

[s. 1152]

Art. 11.

Gdy Prokurator Rządowy przy Sądzie ustanowiony jest organem Rządu i reprezentuje Obrońcę w sprawach publicznych, równie jak Senator najmłodszy przy Rządzie, przeto obowiązkiem będzie Prokuratora w sprawach tyczących się Skarbu i Instytutów Publicznych, gmin i korporacji wszelkich, które Rząd za osoby moralne uznaje, takowe swymi wnioskami bronić, z Senatoren najmłodszym w razie potrzeby znosić się, i Asesora Prawnego wszelkimi siłami wspierać i naprowadzać do drogi prawnej, nie odmawiając mu nawet swego poufального zdania.

[hasła: prokurator rządowy; Obrońca Spraw Rządowych; senator czuwający nad sprawami instytutów i opieką małoletnich; Skarb Publiczny; asesor prawny]

Art. 12.

Gdy jak doświadczenie dotąd nauczyło, żadnej prawie nie masz nieruchomości, która by widerkaufami, czynszami ziemnymi itp. nie była obciążoną, przeto Prokurator winien dać baczenie, aby przy licytacjach bądź to wynikających z wzajemnego stron zezwolenia, bądź z przymusowego wywłaszczenia, warunki licytacji nie były szkodliwe dla Skarbu i Instytutów, i o tym wcześniej bm. Asesora Prawnego ostrzegać i być mu pomocą, aby warunki były zmienionymi i sprostowanymi, w ten sposób, iżby nowy nabywca przyjął na siebie obowiązek spłacenia podatków i widerkaufów, chyba by suma z licytacji wynikała, okazała się być niewystarczająca.

[hasła: prokurator rządowy; licytacje publiczne; asesor prawny; nieruchomości; wyderkauf; podatki]

Art. 13.

Nadto gdy prawo pozwala Prokuratorowi wstrzymania wprowadzenia sprawy na audiencję, w przypadkach, gdzie interes Skarbu, Instytutów lub małoletnich zachodzi, i żądania zakomunikowania sobie aktów do wniosku, przeto obowiązkiem będzie Prokuratora żadnych nie dopuszczać klasyfikacji wierzycieli, bez przejrzenia podobnych aktów i bez wnioskowania.

[hasła: prokurator rządowy; licytacje publiczne; Skarb Publiczny]

Art. 14.

Bardzo wiele zależy Rządowi na utrzymaniu kredytu w Kraju. Nic go tak bardzo nie nadwyręża i nie osłabia, jak złe urządzenie akt hipotecznych, Iuristitium, Moratorium i podział długu na raty, na koniec upadłość, czyli bankructwa wydarzające się pomiędzy osobami trudniącymi się handlem. Renowacja hipotek położy tamę niepewności bezpieczeństwa hipotecznego, Moratorium i podział długu na raty za [s. 1153] poprzednią inicjatywą Senatu, przez ustawę sejmową zniesione. Pozostaje jeszcze jeden rodzaj złego, który Sądy wykorzeń winny, a do czego Prokurator dzielnie przykładąć się ma, to jest upadłości, czyli bankructwa kupieckie, szczególnie w klasie Starozakonnych zagęszczone. Kodeks Handlowy dzieli bankructwa na proste i podstępne. Pierwsze poprawczo drugie kryminalnie karać należy. Pomimo tego prawa zbawiennego, nikt jeszcze z bankrutów karanym nie był, przez cały czas teraźniejszego Rządu. Układy, tzw. akordy, zasłoniły oszustów, upadłość nie została ogłoszona, i oszusty prowadzą handel bez żadnej rehabilitacji. Akord bankruta z wierzycielami nie uwalnia go od kary. Dlatego szczególnym obowiązkiem będzie Prokuratora oskarżać bankrutów, żądać ogłoszenia upadłości, żądać dochodzenia przyczyn upadku i wymiaru kary na winowajców, stosownie do Kodeksu Handlowego i Kodeksu Karnego austriackiego. Co się zaś tyczy rehabilitacji, czyli możliwości przywrócenia upadłego do czci i możliwości prowadzenia na nowo handlu, Prokurator przed daniem swego wniosku, winien się wprzód znieść z Senatem Rządzącym.

[hasła: prokurator rządowy; moratorium; upadłość handlowa; bankructwo; bankructwo podstępne; bankructwo proste; Kodeks Handlowy; akord; Kodeks Karny z 1803 r. (Franciszkana); Senat Rządzący]

Art. 15.

Szczególniejszym obowiązkiem Prokuratora będzie czuwać nad czynnościami komorników. W tym celu winni będą komornicy podawać Prokuratorowi w pierwszym dniu każdego miesiąca raport obejmujący wszelkie poruczone im do egzekucji czynności, wykazujący, czyli jak dalece takowe wykonane zostały, i jakie

przeszkody w egzekucji zaistnieć mogły? Prokurator przy Trybunale I Instancji wyda komornikom schemat na taki raport i szybkości egzekucji wyroków dopilnuje.

[hasła: prokurator rządowy; komornik sądowy; nadzór nad komornikami; czynności egzekucyjne; sprawozdania; sprawozdawczość]

Art. 16.

Prokurator mocen jest, ile razy uzna tego potrzebę, być obecnym przy inkwizycjach kryminalnych.

[hasła: prokurator rządowy; inkwizycje kryminalne; śledztwo]

Art. 17.

W razie wydarzonej kolizji między wyrokiem sądowym i decyzją władzy administracyjnej, Prokurator od dodania pomocy wojskowej do wykonania wyroku na czas wstrzyma się, i Senatowi natychmiast o tym doniesie.

[hasła: prokurator rządowy; asystencja wojskowa; Senat Rządzący]

Art. 18.

Wszelkie bez różnicy w jakimkolwiek przedmiocie przez Urząd Publiczny [s. 1154] czynione wnioski, czy to w następstwie tych wyroków sądowych czy też rezolucja sądowa nastąpiły, powinny być dawane na piśmie, i tak jak dane były, podpisem Prokuratora stwierdzone; przy aktach jako dokument publiczny ani odmianie, ani zepsuciu ulegać mający, święcie i nietykalnie pozostać. Wnioski z odwołaniem się do artykułów prawa, zwłaszcza w ważniejszych materiach, dawanymi być winny.

[hasła: prokurator rządowy; pisma urzędowe]

Art. 19.

Nieobecnego Prokuratora zastępuje najprzód asesor płatny, a dopiero w braku tego, Pisarz Sądowy.

[hasła: prokurator rządowy; asesor; pisarz sądowy; zastępstwo]

Art. 20.

Senat dalszym doświadczeniem nauczony zachowuje sobie prawo niniejszą dla Prokuratorów obu Sądów służyć mającą instrukcję z czasem zmienić, albo coś dodać. Również postanawia Senat, aby ta była dla wiadomości udzielona prezesom obu Sądów, Senatorowi Najmłodszemu i Asesorowi Prawnemu.

[hasła: prokurator rządowy; Senat Rządzący; senator czuwający nad sprawami instytutów i opieką małoletnich; asesor prawny]

Kraków, dn. 14 czerwca 1826 r.

Senat Rządzący Wolnego Miasta Krakowa i Jego Okręgu.

M.P.

[Podpisy] Estreicher, Mieroszewski – sekretarz generalny Senatu.

[cytowane przepisy: art. 4, 18 Konstytucji Wolnego Miasta Krakowa z 1815 r.]